

327 555 JIČÍN – okres

KATASTROFA

JIČÍNSKÉHO ZÁMKU r. 1602.

Pád a konec pánů Smiřických
a Wartenbergův.

Napsal

JAN ŠIMON,
jubilejní řídící učitel na Malé Skále.

Nákladem V. Kudrnáče v Turnově.
Tiskem Karla Brandeisa v Třeboni.

KATASTROFA

JIČÍNSKÉHO ZÁMKU r. 1620.

Pád a konec pánů Smiřických
a Wartenbergův.

Napsal

JAN ŠIMON,
jubilejní řídící učitel na Malé Skále.

Nákladem V. Kudrnáče v Turnově.
Tiskem Karla Brandeisa v Třeboni.

Páni Smiřičtí ze Smiřic považováni byli svého času za nejbohatší magnáty české; drželiť panství Český Dub, Friedstejn, Hrubou Skálu, Černý Kostelec, Ulbice, Hořice, Kumburk, Semily se Smržovkou, jméno Smiřických nesoucí, a Navarov; bohatství pana Zikmunda Smiřického stalo se příslovím: »Bohatstvím rovnáš se Smiřickým«. Pavel Skála činí o jeho nesmírném bohatství ve své kronice zmínku, přikládaje u líčení tohoto českého Kroesa, že týž nade všechny obyvatele toho království na statky a na hotové peníze bohatší byl, an ho ani dluhy, ani načíté povinnosti neobtěžovaly, a jeho čtená panství mu ročně tolik nesla, že po zapravení všech svých vydání co ročně ještě sto tisíc kop míšenských ve svou pokladnici uložití mohl.

Z toho jde na jevo, že pan Zikmund téměř každým rokem své panství koupí některého ze sousedních statků rozšiřovati mohl,

a že na koupi panství Jičína též pomýšlel, které skutečně r. 1607 od Jana Trčky z Lípy za 48.000 kop čes. gr. koupil, netuše při tom, že tento nový kup potomkům jeho brzy ku zkáze sloužiti bude.

Nedlouho těšil se Zikmund Smiřický ze své nové usedlosti; již následujícího roku 1608 sotva 50 let stár zemřel, zanechav vdovu Hedviku Smiřickou, rozenou z Hasenburku, tři syny: Jaroslava, Albrechta Jana a Jindřicha Jiřího, a dvě dcery: Alžbětu Kateřinu a Marketu Salomenu.

U dvora císaře Rudolfa II. obstarával úřad nejvyššího číšníka a byl později od tohoto panovníka jmenován cis. radou a komořím.

Základu k jeho neobyčejnému bohatství položil ujec jeho Jaroslav Smiřický ze Smiřic, který r. 1597 bezdětek zemřel, své veškeré statky a nesmírné bohatství Zikmundovi Smiřickému odstoupil pod tou výminkou, aby všechny statky za majorátní panství považovány, vždy od nejstaršího člena té rodiny děděny byly a neděleny zůstaly.

Ustanovení to mělo již dvě desítiletí později dobře osnované nedorozumění v rodině Smiřické a smutnou zkázu za následek.

Na jmění Jaroslava Smiřického nespočívalo žádné požehnání boží. Mezi lidem kolovala pověst, že ono z většího dílu na ne-

pravý způsob nabyté jmění nářkem mnohých utisknutých vdov a sirotekův k nebi o pomstu volá, a že nešťastník jeden, jež Jaroslav o poslední halíř byl připravil, jej a všechny jeho nástupce na jeho statcích proklel, a že žádný z nich z tohoto bohatství dlouho těšiti se nemá. Zdálo se, že tato ukrutná kletba žádaného dochází výsledku. Nejstarší syn Zikmunda Smiřického, Jaroslav, vstoupil po smrti otcově ve všechna majorátní práva; ale již po třech letech, totiž r. 1611, následoval svého otce do hrobu. Jeho náhlá smrt v nejlepší věku posilňovala lid u víře, že na zboží Smiřických lpí jistě kletba, každému držiteli brzkou přinášejíc smrt.

Dle zmíněného ustanovení o posloupnosti v dědictví majorátních statků Smiřických nedělili po zemřelém Jaroslavovi jeho bratři a sestry, nýbrž jeho strýc Albrecht Václav Smiřický ze Smiřic, jakožto nejstarší úd rodiny. Tento uvázal se v netušené dědictví; ale i jeho měl smutný osud domnělé kletby rovně jako jeho předchůdce a držitele zboží Smiřického potkati; dva dědice Jaroslava staršího do tří let ukryl tmavý hrob; brzy měl je i třetí vlastník domnělou kletbou stíženého zboží Smiřických následovati.

Roku 1614 — tudíž podobně ve třech letech — též Albrecht Václav Smiřický neženat na věčnost odešel. Tak dostalo se znovu

zboží Smiřických v držení pozůstalých dědiců Zikmunda Smiřického. Albrecht, jeho třetí syn, sotva dvacíletý jinoch, stal se majordáním pánem, ačkoli jeho starší bratr Jindřich také ještě živ byl. Tento byl však od narození blbý a proto k spravování ohromného jmění rodinného neschopen. Tím čilejší duchem a bujarejší tělem byla mladší sestra jeho Marketa, která již za živobytí svého otce Zikmunda neobyčejnou náklonnost k sobectví prozrazujíc, všeho rodinného jmění dosíci usilovala. Tomuto předsevzetí stála starší sestra Kateřina, soukromě žijící dívka, v cestě, která však svým nedosti prozřetelným chováním v podezření samoděk se uvrhovala, až konečně i viněna byla z podlého obcování s jedním sličným, mladým tovaryšem kovářským, s nímž v poměr vzájemné známosti svolovati měla. Tím kladla sama své mladší sestře, pletich plné Marketě vítanou zbraň do rukou, která této příležitosti používši, na neodůvodněnou zvěst otce svého (tehdaž ještě na živu byvšího) k hněvu proti Kateřině všemožně popuzovala.

Tento na své předky hrdý, na čest své rodiny nemálo si zakládající a na pověst svou žárlivý magnát dal dceru svou Kateřinu pro pouhé podezření na jeden ze svých četných zámeků do vězení, kdež ubohá mnoho strádati a trpěti musila.

Domnělému nápadníku byl na krk uvalen soud; jeho četné výslechy a udání nalézají se v listinách rodinného archivu v Černém Kostelci. Po jeho výpovědích nebyla Kateřina ovšem vši viny docela prosta; neboť on často ve své drzé smělosti na úkor její se vyslovil, že mu zámecká slečna z vikýře zámeckého pokynutí ke schůzkám dávala. Avšak výpovědi jiných svědků dokazují, že tento padouch z vůle Marketiny tak mluvil, a za mnoho peněz k tomuto pekelnému dílu koupiti se dal.

To velmi zajímavé, avšak z většího dílu pro veřejnost se nehodící vyšetřování soudní teprv po úplném prohledání spisů k vysvětlení této epizody povede.

Brzká smrt Zikmunda přerušila bližší zkoumání viny nebo bezviny té ubohé trpitelky, a jejím sourozencům, zvláště pak Marketě, málo na tom záleželo, jest-li krutému osudu nešťastné sestry konec učiněn bude čili nic; ba naopak podařilo se ošemetné sestře podezříváním Kateřiny oba bratry Jaroslava i Albrechta k podobnému jednání nakloniti.

Po smrti svého nejstaršího bratra Jaroslava setrvala Marketa tím více při svém hanebném úmyslu a nacházela se již blízko změřeného cíle se svým dlouho se zanášejícím přáním, neboť byla Kateřina v zámku

Kumburském v pevné vazbě; u neženatého majorátního pána nebylo potomků k očekávání a blbý Jindřich nedělal jí docela žádných starostí.

Nemilý osud, jenž panování posledního majorátního pána ze Smiřic a jeho věku brzký konec učiniti měl, zdál se zvláště Marketě přízniv býti. Spolu ji těšilo, že k rozmnožení rodinných statků koupil týž r. 1615 v pondělí po neděli postní Laetare od Henrycha Oty z Wartenberka panství Skály nad Jizerou za 38.250 kop gr. č. a téhož dne a roku od Jáchyma Ondřeje Šlika půl Turnova za 25.000 kop gr. č. Jiří Bedřich hrabě z Hohenlohe postoupil mu vesnice Bytuchov, Spálov, Horku Malou i Velkou, Střevelnou, Jirkov a Ráčice, jak je v majetek obdržel od Jana Jiřího z Wartenberka pro nezaplacení 3100 kop míš.

Albrecht Smiřický sotva čtyři a dvacet let stár účastniv se při vypuknutí nepokoje r. 1618. na vyhazování pražských místodržících oknem, brzy na to jakožto stavovský komisař do ležení Arnošta hraběte z Mansfeldu před Plzeň přišel, kdež se na zimnici rozstonal a v rukou Václava Budovce a Viléma z Roupova v listopadu 1618 zemřel. I jej stihla po třech letech ukrutná, na rodině Smiřické domněle spočívající kletba a lid zůstal ve svém domnění neoblomným, že život každého

náčelního pána té rodiny v určitý čas za své běže.

Jeho náhlá smrt přičítala se otrávení, a domněnka dostala se tak daleko, že sestra Marketa z bratrovraždy viněna byla.

Za podnět téhož bezdůvodného obviňování platila ta okolnost, že Albrecht Smiřický, tehdáž již na újmu přání Marketiných s kněžnou z Hanavy zasnoubený, snad z budoucího manželství svého dědiců se dočká, kteří by pak byli dávno osnované pletichy a úmysly Marketiny před samým výsledkem na zmar přivéstí mohli.

Takovéto ač neodůvodněné mínění o Marketě, mezitím za Jindřicha Slavatu z Chlumu a Košumberka provdané, dodávalo pověsti té dostatečné váhy za tím předsudkem, že ona veškeré zboží a jmění Smiřických svým vlastním dětem opatřiti zamýšlela.

Všeobecný smutek panoval v Praze, když poslední mužská větev domu Smiřického ze svého po knížecku upraveného domu na Malé Straně (byl to nynější Montagský dům, jenž se ve svém původním zbudování po dnešní dobu zachoval) do rodinné hrobky do Černého Kostelce se odvážela.

Skvělý průvod pohyboval se za rakví mladého Albrechta Smiřického. Kromě v Praze přítomné šlechty, potom více ředitelů a mnoho hodnostářů zemských pozorovali se při něm

vyslanci z Kur-Pfaly a knížectví Hanau, s jejichžto panující rodinou zvěčnělý v příbuzenství vstoupiti měl.

Jeho zasnoubená kněžna z Hanavy poslala mu svatební věnec z perlí a svou podobiznu do rakve.

Po slavném pohřbení mrtvoly otevřena byla závěť Albrechtova, čelící ku předvídané zkáze a záhubě Kateřinině, ku prospěchu však mladší sestry Markety, která se úplnou dědičkou jeho, a s blízkým příbuzným Albrechtem z Waldsteina (potomním vévodou Fridlanským) spolu poručnicí blbého bratra Jindřicha stala.

Bystrozraké oči komorné zdály se v obličeji té nad zdarem jejího přání tak velmi rozradostněné paní čísti její myšlenky, jako by je slyšela: »Jsem nyní vedle Švamberkův jednou z nejbohatších paní v Čechách,« a sklánějíc se něžně nad kolébkou spícího v ní děcka, jakoby mu svou radost spolu sdílela — »a ty můj milý synáčku, jsi dnes jedním z nejbohatších kavalírů českých!«

Když komorná poznala pravý stav věcí, otevřela oči, později i ústa a srdce ve prospěch od dědictví odstrčené Kateřiny; ale nepochodila. Štěstím jejím bylo, že před velitelkou svou politovala Kateřinu pro její někdejší, stavu jejímu nepřiměřený poměr lásky, jímž se otcovy i svých sourozenců přízně a

proto i po právu patřícího jí dědictví zbavila, v čemž jí paní Slavatová přisvědčila do očí jí hledíc, jakoby v duši její vypátrati chtěla, co se za jejími slovy v útrobě její skrývá. Zamračila se, řkouc: »Každému se dostává spravedlivě toho, co si zasloužil, nechť o tom lidé soudí, jak chtějí.«

Z nezdaru svého pokusu odnesla si ko-morná vědomí své dobré vůle a volnost — vypravovati, co se v domě Slavatově za její doby dělo. A co ona věděla, věděl také její nápadník Šimon Střelecký, úředník u Oty z Wartenberka, který si ze zdaru pánova podniku připovídal i svoji výhodu, maje za to, že se zmohutněním pánovým i jeho úřednické postavení zlepší, a on že pak hezkou Hedviku s pěkným věnem za manželku pojme. Proto slídl a pátral po všem, co by ve prospěch svého pána podniknouti mohl; od-vážil se mezi sedláky v okolí Kumburku, podněcoval jejich cit a vůli ve prospěch od dědictví odstrčené Kateřiny Smiřické oproti její ošemetné sestře Marketě Salomeně, pro-vdané Slavatově.

Tito dva lidé scházivali se v Praze, kde jejich vrchnosti své domy měly a často tam přebývaly. Wartenberkové na Staroměstském náměstí, Slavatové na Malé Straně. Do Prahy docházel Šimon Střelecký často, větším dílem na zapřenou, když tam v záležitosti svého

pána jíti musil, aby v jeho zájmu o pravém stavu věcí něčeho se dozvěděl — nejvíce a nejraději od své milé.

Komorná Hedvika věděla o všem, a zdálo se jí, že její paní Marketa Slavatová je sice dědičkou velikého jmění Smiřického, ale obmezenou Albrechtem z Waldsteina, poručníkem jejího blbého bratra Jindřicha, jemuž byl svěřenec jeho sice lhostejný, ale na oko tou drahou bytostí, pro kterou jakoby co poručník zboží Smiřických in status quo svým svědomím udržeti zavázán byl.

Marketa domnívající se s výsledkem svého přání býti u cíle, byla ještě velmi daleko od něho; na zboží Smiřických nastoupil nyní co poručník Albrecht z Waldsteina jménem svého svěřence Jindřicha Smiřického, a použil oproti němu takových prostředků jako Marketa oproti Kateřině.

Ubohý blbec, skutečný pán tolika panství a zámků, ježto děditi nesměl, od jednoho k druhému vlečen, až posléz v tvrzi hruboskalské uvězněn byl.

Marketa nabyla odkazem svého bratra na zboží a jmění Smiřických všestranného práva, jemuž ani na Kumburce ve vazbě držená sestra Kateřina, ani blbý bratr Jindřich na odpor postaviti se nemohli. Mimo to měla mezi nejvyššími úředníky a soudci zemskými mocných přátel a příznivců, kteří za proza-

timní vlády v Čechách úplnou svobodu měvše, penězi a podobnými prostředky snadno koupiti se dali. Zvláště byl jí a její záměrům mocnou podporou a záštitou přítel jejího otce Zikmunda Smiřického, Václav Vilém z Roupova, nejvyšší kancléř království Českého.

A vzdor tomu všemu podobala se Marketa mouše, chycené v síti lstivého pavouka, pozorována augurovými zraky dvou nebezpečných soků.

Kateřině vzbudil nezasloužený osud její v nižších vrstvách tehdejší společnosti lidské vřelého soucitu; o její vině bylo mnohostranně pochybováno a celá událost považována byla za krásné roucho podlých pletich, chytře ošemetnou Marketou navlečených.

Brzy po smrti Albrechta Smiřického měl se i Kateřině vysvoboditel objeviti. Jindřich Oto z Wartenberka, sousední pán zámku kumburského, který před nedávnem vdovcem se stal a nejen celý běh události té rodiny, nýbrž i právo starší sestry na dědictví Smiřické dobře byl znal, uzavřel Kateřinu ze žaláře vysvoboditi a ji za manželku svou pojíti. K tomuto předsevzetí podněcovala jej vyhlídka na skvělé věno Kateřinino, které by bylo mohlo bez mála dva miliony obsahovati.

Oto Jindřich z Wartenberka, zkušený, podnikavý voják, byv rytmistrem v českém vojstě stavovském, znal své lidi a mužstvo

měl zcela k tomu, že v předsevzaté dílo směle se odvážíti a s Marketou i manželem jejím v rozhodný soud pustiti se mohl.

Při zviklaném stavu tehdejší anarchické vlády nebylo se zlých následků co obávati, a k tomu zněl návrh Otův v uších jemu a Kateřině Smiřické nakloněných lidí příliš krásně, tak že brzy hojných nalezl přívrženců.

V krátkém čase shromáždil se načítý počet vojska a veliký dav Kateřině příznivých sedláků a jiných lidí před Kumburkem, slabou posádkou jen osazeným, jehož beze všeho velikého namáhání zmocniti se mohli.

Žoldnéři vedrali se hned při prvním útoku do vnitř hradu, a v málo okamžích otevřel Oto z Wartenberka uvězněné Kateřině cestu k svobodě.

Tato nalezla v Otovi svého osvoboditele, a až posud ve svém smutném stavu vši pomoci prosta, souhlasila se všemi návrhy toho smělého rytíře. Přislíbila mu spolu majetek svého dědictví a na důkaz toho podala mu ruky své k manželství, aby v něm měla pevnou podporu v nastávajícím tvrdošijném boji proti své ošemetné sestře a jejímu manžel.

V málo dnech po jejím osvobození slaven byl v Otově sídelním zámku na jeho přepeřském statku, zdánlivě na Vrchoslavicích, v sousedství jeho bratra Jana Jiřího z Wartenberka na Rohozci, sňatek Kateřinin s jejím

osvoboditelem co nejskvěleji, načež z činu svého se těšící a ohledu prostý Oto z Wartenberka neprodleně v držení sousedních panství rodiny Smiřické se uvázal a k rukou své manželky si holdovati a slib věrnosti skládati si nechal.

Se strany poddaných nestavěl se mu nikdo na odpor, a nová vrchnost všude s otevřenýma rukama a s mnohým blahopřáním přijata byla, anto se vůbec vědělo, že manželka Oty z Wartenberka pravá jest dědička posledního Smiřického.

Opanování města i zámku Jičina, jakož i tamních úřadů našlo v celém pořádku svého místa, a brzy přešla správa všech v této krajině ležících statků Smiřických do rukou Oty z Wartenberka, který dokonce i blbého bratra své manželky mocí oženiti obmýšlel, jen aby svému švakru Slavatovi dědictví docela nepřístupným učiniti mohl.

Událost ta, která se s povšechnou zajímavostí po celých Čechách rozšiřovati počala, měla vzíti smutný konec.

Na sklonku r. 1619 přinesl posel Marketě dopis od správce z Jičina, který způsobil v duši její rozruch tak překvapující, že když psaní přečtla, zbledla a padla do mdlob. Dopis ten obsahoval pro ni hroznou zprávu, že byla Kateřina násilně unešena od jednoho pána z Wartenberka, a zasnoubivši se s ním,

činí nyní nároky na dědictví na základě závěti Jaroslava Smiřického na Černém Kostelci, jehož ustanovení znělo, aby vždy nejstarší člen z rodiny Smiřické, ať po meči nebo po přeslici, dědil. Zároveň podával správce tu zdrucující zprávu, že se Kateřina násilně zmocnila Jičina a jiných blízkých statků a dala si od poddaných přísahati věrnost.

Za to, co Oto z Wartenberka na úkor rodiny Jindřicha Slavaty byl podniknul, žaloval jej tento ve jménu své choti u nejvyššího ředitelství tehdejší vlády v Praze, že ruší práva držebnosti její.

Vlivem jeho manželky a účinkem jiných prostředků, jimiž tito bohatí manželé v plné míře oplývali, podařilo se jim brzy, že nejvyšší kancléř bez bližšího zkoumání této dědictví se týkající záležitosti rozkaz vydal a Otovi z Wartenberka nařídil, aby násilím v své držení vzaté statky a jich příjmy ihned těm, komu patří, odevzdal, manželku svou aby v předešlé vězení navrátil, a sám aby k ospravedlnění svého libovolného jednání do hradu na Hradčanech do tamní české kancláře osobně se dostavil.

Oto z Wartenberka znal však poměry a netečnost pražského řízení, a proto nebyl dlouho na rozpacích, jak by rozkaz nejvyššího kancléře se obejítí a půhon před soud odložiti se dal. Odvolával se na nároky své

manželky, které každým pádem podstatnější byly nežli ony mladší sestry.

Ujal se za ni nejen poručenství nad blbým bratrem Jindřichem, ale domáhal se pro ni i všech těch práv, která jak u postupování v dědictví tak i ve spravování všech panství Smiřických vždy po nejstarších členech té rodiny již po dvě desítiletí jediné a výhradně platna byla.

Pro jistotu nechal jak v zámku jičinském tak i v tvrzi Kumburku dostatečný počet žoldnéřů posádkou, chystaje se všem možným útokům s mocí na odpor státi.

Dlouho by byl Oto z Wartenberka ovšem při svém záměru setrvati nemohl, tím méně v tehdejších Čechách, kde přechosto jen osobní zájmy všemohoucích ředitelů rozhodovaly.

A když konečně Slavata také nově usazeného krále Bedřicha tak velmi sobě naklonil, že se tento mocnář od něho jednou i k hostině na jeho zámek do Černého Kostelce pozvati nechal a tam přenocoval: mohl on tím odhodlaněji svému soku v ústrety se postaviti.

U Bedřicha vymohl nové předvolání Wartenberka; ale sám králův rozkaz musil opětován býti, než se mu manžel Kateřinin podbrobil.

V prvních dnech měsíce ledna 1620 odebral se Oto z Wartenberka do Prahy za

účelem svým před královskou komoru na zámek hradčanský, která ho na rozkaz králův pod přísahu vzala a za povinnost mu uložila, aby se až do úplného vyrovnání dědictví se týkající záležitosti bez povolení krále z pražského hradu nevzdaloval.

Zatím vzal král a nejvyšší rada jeho při Smiřických ve všeobecnou poradu, a po krátkém rokování vyšel rozhod takový, jakého se každý nepředpojatý myslitel již s prvního začátku nadíti mohl; obsahoval totiž ten výrok, že se Oto z Wartenberka proti zákonu a zemskému právu zle provinil, a že Jindřich Slavata svým a své manželky jménem od ustanovených k tomu královských komisarů jak v držení panství Jičina a Kumburka, tak i všech ostatních statků Smiřických opět usazen býti má.

Oto z Wartenberka, který až posud nejméně sem a tam svobodně choditi mohl, byl za trest rušení pokoje v zemi do tuhé vazby dán a ani jeho matka, rozená hraběnka z Mansfeldu, nebyla víc k němu puštěna.

V bílé věži uvězněný, horkokrevný osvoboditel Kateřinin byl svému osudu zanechán.

K vyvedení toho, co královská komora netušeně k záhubě rodiny Smiřické za dobré byla uznala, přikročilo se na doléhání Slavatovo hned. Nejvyšší zemští úředníci zvolili za královské komisary pány: Rudolfa ze

Stubenberka, Adama Bohdaneckého z Hodkova a Ladislava Bukovského z Voseče, kteří ještě dva komorníky od zemských desk ke komisi přibравše, potom poslední lednové dni v průvodu pana Slavaty k Jičínu, k sídlu nyní nepřítomného pána z Wartenberka a jeho manželky Kateřiny se ubírali, kde první pokus úkonu nejprve proveden býti měl.

V sobotu před nedělí Devítník, t. j. dne 1. února 1620, přišla komise časně z rána před Jičín. Brány byly ještě zavřeny a komise přejíc si do města puštění býti, musela příčinu svého příchodu oznámiti.

Když se toho paní z Wartenberka dověděla, poručila, aby se brány městské tak dlouho neotvíraly, až jí slavná městská rada slavně přislíbí, že nikomu bez její vůle a vědomí holdovati a poddanou nebude. Teprve když se tak stalo, byla královská komise do města puštěna.

Komisaři odebrali se hned na radnici, kam celou obec obeslali. Zde shromážděný lid a jeho starší poučoval Ladislav Bukovský z Voseče o směru a cíli svého poselství, odůvodňoval a hájil manželku pana Slavaty, jejich jedině právopravé velitelky u Jeho Veličenstva zanešenou stížnost a královu v tom ohledu nezvratnou vůli a odhalil jim konečně úlohu přítomné komise.

Tato řeč jakož i ujišťování jiných komisarů a pana Slavaty, že obci jičínské časné odchýlení se od své pravé vrchnosti milostivě prominuto bude, způsobily v smýšlení obecních starších takový obrat, že teprvé před hodinou paní z Wartenberka učiněnou příповěd zrušili a panu Slavatovi, co zastupiteli své manželky věrnost a poslušnost přísahali.

Naproti tomu měla komis na žádost obce nepohodlnou jí posavadní posádku, ana ze žoldněřů Wartenberkových záležela a v městě jako v nepřátelské zemi sobě počínala, bez průtahu rozpustiti a město všech vojáků sprostiti.

Důstojníci a díl městské posádky podrobili se danému rozkazu; ale v zámku na stráž zbyvší zbrojnoši nechali se od paní z Wartenberka k odporu přemluvíti a nehnuli se se svého místa.

Když ta záležitost na radnici ukončena byla, odebrali se komisaři v průvodu pana Slavaty s davem zvědavých lidí před zámek, do něhož však, jak předvídati se mohlo, jim vejíti zamezeno bylo. Paní z Wartenberka zpouzela se bránu rozhodně otevřítí a pustila se do dlouhého vyjednávání, jen aby otálením k záměrům svým nabyla času; to ale k žádoucímu nevedlo cíli.

Důvtipný pan Slavata tuše v tom ohledu tuhý odpor, opatřil se hned při odchodu svým z domu klíčem od hlavní brány zámku jičínského a maje ho u sebe, otevřel jím bránu a proti vůli a odporu své švakrové uvedl komis do zámku.

Především otevřeno bylo vězení, kde choť a ještě jedna příbuzná tehdejšího vrchnostenského vládního Hieronyma Bukovského pro domnělé podezřívání Kateřiny z Wartenberka držány byly. Pravá však příčina téhož přísného zacházení s oběma těmito paními nezáležela tak v zálusku proti nim samým, jako proti Hieronymovi čili Jarešovi Bukovskému, vládnímu Jičínskému, který již po mnohá léta podlým byl nástrojem všech proti Kateřině Smiřické osnovaných pletích; a také se ve všech současných zprávách líčí jako učiněny padouch.

Když se Wartenberkovi jeho smělé podniknutí podařilo a on Kumburku dobyl, utekl Jareš z Jičína, aniž by byl vzal svou choť a svou tetu ssebou, které pak Oto z Wartenberka při opanování zámku jičínského jal a v zámeckém vězení držel.

Ohled, proč komisaři nejprve k osvobození uvězněných paní přikročili, zakládal se na tom, že jeden z přítomných komisarů, zejména Ladislav Bukovský z Vo-

seče, blízkým byl příbuzným vladyky Jaroše Bukovského.

Z vězení odebrala se komise do vyššího poschodí, kde se předsevzalo popsání nálezu.

Toho když se paní z Wartenberka dověděla a mimo to ony dvě nenáviděné paní na svobodě spatřila, svolala všechny zbrojnoše do svého pokoje, k další statečnosti a vytrvalosti je vybízejíc. Ona sama na nejvýš rozhořčena nad tím, co se bylo stalo, odebrala se ke komisi a tu jednotlivým údům jejím činila trpkých předhůzek a výčitek. A když ani všechno domlouvání ani k umírnění zlosti čelící řeči příliš rozhněvanou paní upokojiti nedovedly, odebrali se páni k dalšímu popisování nálezu do konfren, kde paní z Wartenberka, nechtěvši se pod žádnou výminkou koní vzdáti, znova panu Slavatovi spílali a zlořečiti se jala. Konečně svolavši všechny své zbrojnoše do zbraně, hlasem zoufajícím nadšeně zvolala: »Raději umru, nežli si nechám jmění své násilím odebrati!« A jako z předtuchy mluvila o své brzké smrti.

Touto řečí nadchnutí a hojnou měrou požitého vína rozjaření zbrojnoši začali se stavěti v hrozebny šik, tak že na to komisaři ihned konfreny opustili.

Mezitím objevil se v zámku Jareš Bukovský; ale sotva že paní z Wartenberka

toho padoucha zočila, s ukrutnou zuřivostí na něho se vrhši, jej sem a tam trhala a svým zbrojnošům velela, aby ho zastřelili jako prašivého psa. Brzy by to bylo ke skutku došlo, kdyby to byli komisaři osebne nesprostředkovali. Mnohým přimlouváním zmirnila se rozhorlená paní. Jareš musil se pro uvarování všelikých výstředností ze zámku odstraniti; pan Slavata jej v nemalých úzkostech postaveného doprovodil pod bránu.

Po tomto výstupu táhli komisaři do hořených komnat zpět a sice do bytu vladykova, který se nalézal pod nárožní věží.

V okrouhlé komnatě věžní, která krásnou na město a jeho okolí poskytovala vyhlídku, zaujala komis své místo, aby se o pravidlech svého poslání poradila. Porada trvala dlouho k večeru se schylujícímu odpoledne, tak že již zapotřebí bylo světlo v komnatě rozžehnouti.

Paní z Wartenberka odešla do svých pokojů, kamž ji následovali i zbrojnošové její. S hořícími zápalkami u zbraně notně si připíjeli z hojně poskytnutého vína, přísahajíce své velitelce, že ji budou poslouchati a pro ni že do ohně půjdou.

Kateřina vešla do vedlejšího pokoje, odděleného jen dveřmi od sklepa, kudy se do něho chodilo a kde se nalézalo mnoho centů prachu. Odtud chtěla vojáky čerstvým střelivem zaopatřiti a již skutečně jich několik

podělila dostatečným množstvím prachu, když ještě i jiní do pokoje se vedravše, pro potřebu prachu sami libovolně choditi se odvážili. Podnapilý dral se jeden přes druhého k sudu, z něhož jim Kateřina ve svém vzrušení plné klobouky prachu nasypávala.

Z nešetrnosti prachu a neopatrnosti roztrousilo se za takovým neprozřetelným si počínáním mnoho té nebezpečné látky po zemi v komnatě i po stupních vedoucích do sklepa.

Většina mužstva nosila pušky s hořícími zápalky s sebou. Nebezpečnoství k výbuchu bylo velmi na blízku; v okamžení mohl celý zámek při tak velikém množství na hromadě ležícího prachu v zříceniny proměněn býti a všem pod jeho střechou meškavším lidem neodvratnou smrt přinést. Na možnost toho však v rozčileném stavu, v němž se všickni účastníci nacházeli, nepomyslel nikdo a v tom tak nebezpečí plném a nad míru neprozřetelném podělování prachem pokračovalo se dále. —

V tom nastala následkem takového neprozřetelného si počínání neodvratná osudná příchoda.

Jednomu z oněch podnapilých vojáků upadla jiskra ze zápalku do roztroušeného prachu na zem, zapálila ho, a v tom okamžení zavzněl hrozný výbuch, za nímž násle-

dovalo sesutí celého křídla zámeckého s věží i arkýřem.

Výbuch byl tak silný, že se země široko daleko otřásla a vzduch tou měrou, že byly téměř všechny domy v Jičíně méně nebo více porouchány; ani jedinkého tam celého okna nezůstalo. Kamení, kusy dřev, díly roztrhaných mrtvol padaly z povětří na zem; všickni v zámku přítomní stali se až na několik málo osob obětí té tak ukrutné katastrofy. —

Obyvatelé města, kteří před zámkem na výsledek komise čekali, zaplatili svou zvědavost buďto smrtí anebo těžkým poraněním.

Za prvního okamžení mysleli Jičínané, že se utrhlá nebesa a na zem spadla a že nastává v tu dobu soudný den.

Díl zámku s věží padl v zříceniny a ostatní díly jeho silným otřesením též na mnoze poškozeny byly až do nejhlubších základů.

Všecky v tom křídle právě meškavší osoby, celá komis, všickni zbrojnoši a větší díl zámeckých lidí našli v zříceninách prachem rozhozeného zámku svůj hrob; jen deset osob v naprotějším křídle vyvázlo životy svými na způsob zázraku podobný tou okolností, že byly právě v čeledníku, kde se sice klenutí sesulo, ale trámy jeho tak se na vzájem proti sobě seplely, že tam zůstalo tolik místa, kde

ony nešťastné osoby klečíce, jako za živa pohřbeny ve smrtelných úzkostech svému osudu vstříc hleděly. Když prvé leknutí strachu o život ustoupilo, počaly naříkati a o pomoc volati, které se jim ovšem co nejdřív dostalo.

Na štěstí nevypukl po výbuchu žádný oheň, tak že se mohlo k vysvobození zasypaných hned přikročiti. Na některých místech ovšem šlehal plamen, který však rychlou pomocí hned uhašen byl.

Ještě té noci bylo sedmi těmto zázračně zachráněným osobám pomoheno; při ostatních podařilo se to následujícího dne. Tak též byly mrtvoly zasypaných jedna po druhé ze ssutin vytahovány, a ráno dne 2. února leželo již 20 strašně zohavených mrtvol na božím světle.

Teprve nyní bylo tu ukrutnou spoustu viděti, jakkoli se ještě určitě udati nemohlo, kolik osob za oběť padlo.

O Kateřině v požehnaném stavu pravilo se, že nebyla hned mrtva, nýbrž že ještě asi dvě hodiny žila a všechny své protivníky před soudnou stolicí boží volala.

V současné zprávě saského vyslance na pražském dvoře nalézá se stran najítí některých mrtvol obšírné líčení následujícího znění: »Pan ze Stubenberka našel se stojmo na hlavě a pan Slavata jen o jedné ruce.

Paní z Wartenberka nalezena byla u okna od
dola nahoru přes polou zasypána, v obličejích
na rukou popálena, v oděvu však nepo-
uštěném; chtěla pít a žádala snažně, kdyby
jí pomoci mohlo. Dostalo se jí ale tak
pocherstvujícího nápoje z rukou zběsilého,
že i těch citů prostého padoucha, který ve své
abývě vášni kořist svou jako litá a dravá
ma v posledním života tažení přepadl. Za
a jí náušnice od uší, až krev tekla, násilím
al, řetězy s krku, oděv s těla, takže skoro
ná zůstala a prsteny s prstů i s kůží jí
sval.

Kdo to udělal, ví se skoro; ale Jareš
nadal poddaným a měšťanstvu tolik strachu
že nikdo prozraditi se neodvážil, jak on tam
hodařil a nikoho do města pustiti nechce.

Paní z Wartenberka byla ze svého domu
k jednomu měšťanu Matyáši Vobešelovi skoro
náhodně odnešena. Týž Matyáš Vobešel z útrp-
nosti koupil od kramáře na košili plátna a
na azuku špatné, černé látky, dal udělati
černou truhlu, v níž paní leží a dal ji donésti
do jednoho kostelíčka, protože jí Jareš ve
farě kostele pochovati zapověděl.

Nad jinými mrtvými těly držána byla
smutná řeč; nad ní ale ne: a byla jako
zdechnutá pes mlčky od vlečena.

Jareš měl za pomocníka měšťana Be-
náčka, který má býti výborný dravec. Jareš

zachází s poraněnými tak špatně, že ještě mnozí bídne zahynou«.

Chce-li člověk uznání dojíti, musí zmřít; ležít to již v povaze a přirozenosti lidské, že jeho dobré skutky a vlastnosti teprve po jeho smrti náležitě oceňujeme; a tak se dělo též u lidu v okolí Jičína usedlého, když se o hrozné té spoustě zámku Jičínského a o strašné smrti tolika v troskách jeho zasypaných obětí dověděl, za ně popudem v řadrech jeho probuzené soustrasti na původce téhož neštěstí s nebes pomstu volal, což se Jareše Bukovského nemile dotýkalo.

Pro představu obecného lidu byla katastrofa ta, která ani pánů ani obydlí jejich nešetřila a spolu tolik nevinných obětí v náruč smrti uvrhla, udalostí neslýchanou, pro docházející pořád zvěsti o nálezu mrtvol ze ssutin vyhrabaných, z mysli téměř nevypuditelnou.

V celku vytaženo bylo 35 mrtvých těl ze zřícenin; více osob zemřelo následkem těžkého poranění již v nejbližších dnech; těžce i lehce poraněných bylo okolo 60, a všech záhubnou udalostí uchvácených počítalo se přes sto.

Mezi vznešenými mrtvými nalezali se: Jindřich Slavata z Chlumu a Košmburku, paní Kateřina z Wartenberka, Rudolf ze Stuben-

berka, Adam Bohdanecký z Hodkova a jeho syn Bohuslav, oba komorníci od desk zemských, Rudolf Gersdorf, dvořenín paní z Wartenberka, pak vůdce zbrojnošů a jiní.

Ze zbrojnošů nalezlo zde neméně než sedmnáct svou smrt.

Již následujícího dne byla zpráva o této nehodě v Praze úplně známa a když se o tom i Otovi z Wartenberka v Bílé věži zavřenému zvěst dostala, padl do mdlob, v kterých ležel několik hodin, než přišel zase k sobě. Na to následovala nemoc, která jej dlouho na lůžko poutala.

V Praze bylo všeobecně rozšířeno to mínění, že paní z Wartenberka ze zoufalství nad krivdou jí a jejímu manželi učiněnou zámek sama do povětří vyhodila a ze msty sebe a své nepřátele samoděk v jeho zříceninách pohřbila. Také u dvora byla té pověsti dána víra.

Oto z Wartenberka obviňován, jako by o tom všem věděl, ještě do tužší dán byl vazby; služebníci jeho byli zatčeni a nikdo z jeho příbuzných nebyl k němu připuštěn.

Pohnutí nad tímto strašlivým případem bylo v Praze a po celé zemi nesmírné; důvody toho byly rozličně vykládány, konečně dospělo to k přesvědčení, že Slavata a jeho manželka s Kateřinou Smiřickou hanebně nakládali a zkázy její vinni se stali; stejnou

měrou přičítala se spoluvina též jich přívržencům u dvora a výše uvedená vyslanecká zpráva vyslovuje se v tom ohledu následovně: »Lid jest nad Wartenberkovou věcí přes míru dojat a několika vznešeným hodnostářům zemským není dobře při té věci. Praví se, že nejvyšší kancelář pan z Raupova veliké bral podplatky a celé dílo vedl.«

Nový důkaz toho, jakou měrou se při dvoře zimního krále spravedlnost měřila. Následek toho byl, že mravní cena vládní ještě více klesla a pře Smiřických spolu veliké politické nabyla váhy; neboť prozrazovala dílem mdlobu vládní proti panstvu, které pěstního práva chopiti se zdálo, dílem odhalovala chabrost panského mnohovladaření, které právo a spravedlnost na hříčku oné právě k moci povýšené strany pode vši kritiku hluboko snižovalo.

Co se dalšího vedení té pře a jejího průběhu týče, není nic důležitějšího k připamatování nad pokusy Oty z Wartenberka, které ve svůj prosvěch učiniti zamýšlel a nad překvapení jeho bratra Jana Jiřího z Wartenberka, který na cestách svých v cizině o nehodě bratrově žádného tušení nemaje, tím více se té zprávy ulekl, když domů přišel a na Staroměstském náměstí před svým domem trudným pocitům svým jinak uleviti nemoha, jal se s obnaženou hlavou naříkati

na neštěstí bratrovo a na nespravedlivé jednání s ním, jež prý spravedlivý soudce v nebi bez zasloužené odplaty nenechá; slze kanuly mu při tom s ocí. Chtěl navštívit bratra v Bílé věži, nebyl tam však vpuštěn; ale přece tam nepobyl nadarmo; byl příčinou, že mohl Oto utéci z vězení.

Z toho je patrné, jak mnoho zmůže přítel upřímný, jakého by byl Oto z Wartenberka ke svému záměru potřeboval, než bylo pozdě.

Po šťastném vyvážnutí ze svého zajetí posílil na svobodě byvší Oto z Wartenberka lid v jeho domnění, že jeho choť ještě žije.

K zemskému sněmu českému podal stížnost proti nejvyšším úředníkům zemským a žádal o navrácení práv své manželky a o usazení jej v držení Smiřických statků.

V prvních dnech měsíce května 1620 přišly tyto písemnosti ve sněmu k projednávání; výsledek však nemohl býti pochybný: nejvyšší úředníci umyli si před sněmem ruce a líčili Otu z Wartenberka co rušitele pokoje a co nebezpečného člověka, který by vlastně ze země vypovězen býti měl.

Na to byl Oto znovu v Bílé věži uvězněn, kde zůstal až do bělohorské bitvy, která při Smiřických na jednou konec učinila.

Marketa Slavatova ze Smiřic musila co manželka jednoho ze třiceti ředitelů utéci a její veškeré statky byly by připadly k české

komoře, kdyby se jich byl Albrecht z Waldsteina, jehožto hvězda právě vycházeti počala, co poručník a příbuzný blbého Jindřicha Smiřického neujal.

Tehdáž nastala neblahá doba všeobecného soudu nad protestanty a přívrženci zimního krále Bedřicha, jemuž předsedal mocný, všech ohledů prostý a nemilosrdný kníže Liechtenstein co místodržitel český, který odsuzoval všechny odbojníky šmahem a trestal jedny ztrátou cti, statků a hrdla, jiné, útekem smrti uniklé, ztrátou statků a jmění, jež musili k soudu předvoláni příbuzní jejich přihlašovati. Když došlo na přiznání pozůstalosti Smiřických, kterých zastupoval Waldstein, odvolal se tento na privilej císaře Rudolfa II. z r. 1608, dle něhož nesměl se žádný majetek pro velezradu skonfiskovati, řka: »Mně je úplně lhostejno, co se s jinými děje, ale já žádám svoje právo jakožto jediný v Čechách žijící příbuzný Smiřických a též jako poručník blbého Jiřího, jež nedám od vás oloupiti. Obrátím se k samému císaři!«

Tímto smělym a sebevědomím vystoupením přivedl Waldstein Liechtensteina do patrných nesnází, tak že tento uznal za dobré sebe mocnějšího Waldsteina nechati při jeho vůli a k jednání jeho mlčeti.

Tak se staly statky rodiny Smiřických základem potomního ohromného jmění ve-

likého vévody Fridlandského, který se též statků svých tet zmocnil, avšak také ne docela v pokojném držení jich zemřel. Zdá se, že i tento rek kletbu na dědictví rodiny Smiřické spočívající zdědil.

Oto z Wartenberka stal se v čas proti-reformace v Čechách katolíkem, pak komisařem Lichtensteinovým, v kterémžto povolání přísně potlačoval protestantství ne sice tak z horlivosti k víře, jako spíše ze špekulace, aby se zavděčil vládě a domohl se tak práva ku ztraceným statkům svým; ale neobdržel ani píď země své zpět; ještě se oženil s katoličkou a byl r. 1625 pro nevlídné zacházení své se svou čeledí a poddanými a pro přílišné donucování jich ke katolicismu od nich velmi nenáviděn a konečně s manželkou i dětmi ukrutně zavražděn.*)

*) Kronikáři shodují se sice v pojmenování místa, kde Oto z Wartenberka zavražděn býti měl, zovouce je »Červený Dvůr«, ale různí se v udajích krajů, jakoby se to bylo stalo dle Pelzla na Červeném Dvoře u Markvartic v Králové-Hradecku, dle Dačického na Červeném Dvoře v Kouřimsku, dle některých na Červeném Dvoře u Markvartic, (Markersdorfu) v Litoměřicku a dle jiných na Červeném Dvoře (někdy za času svého držitele Hanuše »Činov« zvaném) mezi osadami Jenšovicemi a Malým Rohozcem u Turnova v Boleslavsku. Pro tuto neshodu nejsou jejich zprávy spolehlivé.

Po nejnovějším výzkumu prof. Práška, spisovatele Dějin města Turnova, měl Oto z Wartenberka osudnou smrti zavražděním v obvodě svého statku

Jan Jiří z Wartenberka, Ottův starší bratr, účastniv se r. 1618 na povstání českých stavů protestantských a z výsledku osudné bitvy na Bílé Hoře smutné následky toho předvídaje, neutekl sice před možným trestem hned ze země, ale naopak ještě v únoru 1621 ve spolku s Volfem ze Šalhausenu, jemuž druhý díl Lípého náležel, Lípský zámek získal a k obraně přispůsobil, aby se v něm proti vojákům bavorským, kteří do této krajiny byli vloženi, brániti mohl. Proto však musil přece konečně útulku svého a své spásy za hranicemi hledati; odešel do Švédska a tam co číšník krále Gustava Adolfa při jednom přepitku »na zdar a vyzdvižení koruny České« hloub do poháru nahlédnuv mrtvicí raněn zemřel. Jeho statky Česká Lípa, Nový Zámek, Rohojec a Skály nad Jizerou přešly v majetek královské komory a dostaly se koupí v držení Albrechta z Waldsteina.

Samo sebou se rozumí, že sběh těchto hrozných udalostí způsobil veliké vzrušení v lidu a dostal se do péra kronikářů. Pověst

prepeřského na svém sídelním zámku Vrchoslavicích u Jablonce život svůj skončiti. Kdo zná Vrchoslavice z let dvacátých, kdy v té osadě vedle několika chatrných baráků stála tehdáž ještě v dobrém stavu nádherná dřevěná budova o jednom poschodí na místě po panskou upraveném, ten vždy původ její do dávných let její ve stav panský a tvrzení páně Práškovy v největší pravděpodobnost klade.

o něm byla by se udržela nezkomolena velmi dlouho, kdyby ji byly jiné ještě mnohem hroznější zjevy a útrapy 30leté války z paměti lidské nevypuzovaly, kdyby ji byli na věčnost s sebou nevzali ti, jenž v té osudné válce zahynuli, aneb po ní jako vystěhovalci s sebou do ciziny byli nevzali. Vetřelci, jenž tu místa vystěhovalců zaujali, nebyvše udalostí takových svědky a snad i řeči české nerozuměvše, těm neblahým zvěstem ucha a paměti nepopřáli.

Jedním svědkem těch hrozných převratů a událostí byla Kateřina z Wartenberka, vdova po Karlu z Wartenberka, roz. hraběnka z Mansfeldu, matka posledních dvou Wartenberkův, která se narodila r. 1560, vdala se r. 1577, stala se matkou 8 dětí, 2 synů a 6 dcer, ovdověla r. 1612, přečkala zlatý věk cís. Rudolfa II., strasti plnou dobu 30leté války, krutý osud vlasti a svých synů, byla 94 let stará, když svůj »Kaneckovský« statek v Turnově r. 1654 dne 2. prosince obci turnovské prodala a měvši se co zarytá protestantka státi katoličkou, opustila Turnov a odstěhovala se do svého rodiště k příbuzným svým do Německa, kde skoro 100 let stará zemřela.

Její nejstarší dcera Anna Sybilla, (druhdý držitelka Dlaskova statku v Dolánkách u Turnova, vystaveného r. 1895 v Praze o národo-

pisné výstavě) vdala se za Jana Arnošta hr. z Mansfeldu a Juliana provdala se za Jana z Wartenberka na Novém Zámku a Lipém, který již před r. 1616 zemřel. O ostatních není zpráv.

Jindřich Smiřický, který se pod dozorem Waldsteinovým z dobrého ošetřování hrubě netěšil, zemřel r. 1627 ve svém vězení na Hrubé Skále a byl pochován nejspíše v Přáslavicích. Jeho sestra Marketa, původkyně všech zkázonosných udalostí, zemřela ve vyhnanství; její syn Vojtěch padl co Švédský rytmistr a s ním poslední větev rodiny Smiřické. —

Osiřelého jmění Smiřických ujal se Albrecht z Waldsteina již co dědic a vlastník jeho a na troskách té zničené rodiny začal budovati palác svého blahobytu, netuše při tom, že se ve stínu jeho mohutnění skrývají jako jedovaté zmiže závist, zášti a úklady těch, jimž byl snad až přes přilis mnoho důvěřoval.

Tento znamenitý muž narodil se dne 14. září 1583 v zámku svého strýce Václava Smiřického z jeho sestry Markety a dcery Albrechta Smiřického návštěvou byvší u své matky Hedviky Smiřické z Hazenburku bytem v Náchodě. Na křtu dostal jméno svého děda a strýce po matčině straně a třetí jméno Eusebius (nábožný).

Za účelem svého vzdělání navštěvoval a často měnil učebné ústavy v Německu, kde si osvojil cizí jazyk, mrav a zvyk. Povahy byl aristokratické jako vůbec tehdejší šlechta všecka. Libůstky jeho byly rozmanité. Duch jeho zanášel se mnohými plány, čelícími k výši okázalosti na odiv stavené; proto rád stavěl, při čemž jevil dobrý vkus. Snahy, úmysly a předsevzetí jeho byly pevné a byly by došly svého cíle, kdyby mu osud byl popřál delšího žití. Byl milovníkem výtvarného umění, za kteroužto příčinou zavděčil se mu každý, kdo něco kloudného udělati dovedl. Byl bystrozraký; prohlédl brzy člověka a dovedl slabost lidskou použití k svému prospěchu. Zvláštní zábavou bylo mu pozorování hvězd, z jejichž pohybu vypátrati se domníval poměry svého osudu. Byl dobrým diplomatem; svým sebevědomým vystupováním odzbrojil často úmysly svých protivníků, jenž se záměrům jeho na odpor stavěli. Z neblahé situace 30leté války dovedl své výhody těžiti. V důležitých jednáních se svými služebníky nesměl nikdo jeho rozmar a dle něho volena, dosti často hrubá slova bráti na váhu, a vyřizovati svou záležitost uctivě a bez bázně hleděti mu směle do očí a držeti se přísně pravidel u panstva obvyklé ethiky, která pozůstávala v uhlazeném se chování, slušných poklonách a uctivém líbání

rukou. Jakkoli držel na čest svou a pokoru svých sluhů, přece nemiloval podlízavost a neměl rád kolem sebe bojácné Čechy.

Nejvíce s Waldsteinem měli co dělati jeho kancléř Ilgen a astroleg Seni. Ve svém povolání byl Waldstein velmi svědomitý a pořád zaměstnán věcmi v obor jeho soukromých i veřejných záležitostí spadajícími. Žádostiv byl velikého jmění a nádhery, za kterýmžto účelem po celý svůj věk pracoval, až dosáhl, po čem jeho duše tak toužebně práhla.

Za manželku měl Lukrecii, rozenou Nekešovou z Landeku, vdovu po Arklebovi Vickovském na Prušinovicích, jejížto bohaté věno a nabyté bohatství Smiřických staly se základem velikosti jeho. Ta jej tak milovala, že mu jednou z bázně, aby od ní neodstoupil, lásku upevňujícího nápoje podala, kterým by se byl bezmála otrávil. Zemřela r. 1614.

Druhou jeho manželkou byla Isabela Kateřina, roz. hraběnka Harrachová.

V třicetileté válce slynul Albrecht z Waldsteina válečným štěstím; byl mocným a vítězným vojevůdcem, tak že sám císař Ferdinand II. jeho pomoci hledal, jemu panství Rumburk a Jičín dal i na vévodu fridlandského jej povýšil.

Své veliké bohatství používal Albrecht, vévoda fridlandský, k podnikům rozličných

staveb a vynakládal je co zálohy na potřeby válečné, na uniformy mužstva v Liberci šité, a jiné nutné věci, dokud nemohla jej vláda v jejímž čele Liechtenstein stál, dostatkem potřebných peněz zásobiti. Těch ale nebylo a proto byl Liechtenstein nucen opatřiti peníze špatnějšího druhu, ražené z jisté části stříbra místo $4\frac{1}{2}$ zl. — $11\frac{1}{4}$ zl., tedy o $6\frac{3}{4}$ zl. špatnější měny tak zvané »dlouhé mince«, kterou Waldstein dílem na splátku svých předem vládě poskytnutých peněz, dílem na delší udržování vojska dostáváje, za ni skonfiskovaná panství kupoval a koupí tou 4 miliony zlatých získal.

Chtěje míti Jičín hlavním městem svého vévodství, vystavěl tam nový zámek v nynější podobě (r. 1623 — 1630) a nějaký čas v něm po královsku bydlel. Před zámkem jeho na náměstí pracovali Vlaši pod stány na úpravě hedvabí a tkali z něho rozličné látky.

Roku 1622 založil tu kol Jezuitskou, rozsáhlé to stavení, v němž umístěny jsou kasárny a krajský úřad. Roku 1628 založil tu theologický seminář a měl v úmyslu zříditi tu biskupství, pro něž osoba biskupova byla již vyhlédnuta. Roku 1630 založil děkanský kostel sv. Jakuba s památnou malbou na stropě, na kterouž se hledícímu zdá, jakoby vnitřek skutečné kopule viděl.

Město Jičín chtěl povznést na stupeň hlavního města v zemi a za tou příčinou rozkázal urozeným leníkům svým, aby v městě sobě domy stavěli a v nich zimního času přebývali.

K stavbám, jež Waldstein v Jičíně podnikal, hlásili se a přijímání byli a v městě se usazovali četní stavitelé a řemeslníci, dle pozůstalých příjmení většinou Němci a Vlaši. Stůl jedním truhlářem v Jičíně zhotovený, mistrovské to dílo, u něhož Waldstein na došlé dopisy krátce odpovídal, svědčí o dovednosti tehdejších řemeslníků v Jičíně.

Domnělý potomek Vlachů, stavitel a soused města Jičina nad Cidlinou, který tu ještě ku konci XVII. století žil a nynější kostel ve Bzí nad Jizerou stavěl, podpisoval se obyčejně vlašsky: »lo Guiseppe Guielmero ad sermodi sopra maestro di muratori.«

Kdyby byl nepříznivý osud Waldsteinovi jen ještě deset let vezdejšího života popřál, aby byl mohl všechny své úmysly provést, byl by nepochybně i Jizeru od Turnova k Jičínu zavedl, jak prý chtěl a Jičín byl by se stal městem povznešeným, znamenitým.

Všecky znamenitější budovy v městě, lípové stromořadí, vedoucí z Jičina k libosadu jím založenému s pěknou verandou, klášter kartusianův ve Valdici, od nějakého času za trestnici použitý a Čerov, jež Waldstein na svůj

náklad vystavěti dal, jsou nejkrásnějšími památkami po něm.

Osudem vrtkavého štěstí hvězda jeho slávy zašla; bylť r. 1634 v Chebu úkladně zavražděn. Mrtvola jeho ležela v klášteře minoritském ve Stříbře po dvě léta nepohřbena. Teprvé r. 1636 jeho vdova Isabela Kateřina mrtvolu svého manžela přenéstí dala do Kartouze valdické u Jičína, jím založené. Tam odpočíval 149 let vedle své první manželky Lukrecie.

Při dopravě mrtvoly jeho ze Stříbra do Valdic ležela tato jednu noc v Praze na Malé Straně v domě Maxmiliána hr. Waldsteina. Jmenovaný hrabě prodal dům ten synu jednoho vysoce postaveného hodnostáře vojenského, který na Waldsteina šťval a žaloval a po smrti jeho panství Vrchlabí obdržel, kde pravnuk Waldsteinova soka poslední dni života svého trávil u velikém žalu a hoři pro nařčení jej z velezrady, jíž se dopustiti měl v Praze důvěrným obcováním s nepřátely císařovny Marie Terezie. Jaká to ironie osudu.

Švédský vůdce Jan Banner otevřel roku, 1639 kryptu Waldstýnskou ve Valdici a vzal s sebou vévodovu lebku a pravici. Kartouži r. 1740 položili kosti svého zakladatele v novou cinovou rakev, v jejíž nápisě čísti

bylo tuto slovo: »Egrae fatis cessit aegrei«
(V Chebu osudem zhynul bídň).

Když byla Kartuzá valdická zrušena, dovolil císař Josef II. r. 1785 hraběti Vincencovi z Waldsteina a z Wartenberka, aby ostatky vévody fridlanského do své rodinné krypty v Svatojanské kapli v Mnichově Hradišti směl přenést, kdež i podnes odpočívají.

Po jeho smrti zrušil Ferdinand II. vévodství fridlanské, zmocnil se všech jeho statků a rozdal je nejvíce šlechticům cizím a polním vůdcům, neponechav Isabele Kateřině, vdově Waldsteinové, na její snažnou prosbu než toliko Nový Zámek a Drmy.

Že neměl Albrecht z Waldsteina synů, a Jan Jiří z Wartenberka, poslední člen té rodiny, docela žádných dětí, vymřel rod Smiřických i Wartenberkův nejen po meči ale i po přeslici úplně.

Podivno, jak se dostaly korespondence Oty z Wartenberka, Šimona Střeleckého a komorné paní Slavatové do zámeckého archivu na Malé Skále!

Nejspíš se stal Šimon Střelecký úředníkem vévody fridlanského na Malé Skále a manželem své Hedviky, která se vedle křestního jména nikdy přijmením nepodepsala.

